

La metamorfosi

I ara no es podia permetre perdre l'enteniment a cap preu

Franz Kafka va néixer el 3 de juliol de 1883 a Praga i va morir el 3 de juny de 1924 a Kierling (Àustria). A través de la seva obra, l'escriptor va mostrar l'angoixa, l'opressió i les incerteses del món. El recordem llegint l'arrencada d'un clàssic, *La metamorfosi* (<http://sembrallibres.com/metamorfosi/>), publicat ara per Sembra Llibres i traduït per Marta Pera Cucurell.

Foto: Juan José Pérez Díaz

Un matí que en Gregor Samsa es va despertar d'uns somnis agitats, es va trobar al llit transformat en un insecte monstruós. Ajagut sobre una esquena dura com una cuirassa, si aixecava una mica el cap es veia la panxa fosca i inflada, segmentada per unes durícies en forma d'arc, i a sobre hi havia el cobrellit, que gairebé havia lliscat del tot i amb prou feines s'hi aguantava. Les potes, nombroses i deplorablement primes en comparació amb l'embalum de tot el cos, se li bellugaven impotents davant dels ulls.

«Què m'ha passat?», va pensar. No somiava. La seva habitació, un dormitori corrent, tot i que una mica massa petit, estava com sempre entre les quatre parets tan conegudes. Sobre la taula, on hi havia escampada una col·lecció de mostres de roba ?en Samsa era viatjant?, hi havia penjada la imatge que feia poc havia retallat d'una revista il·lustrada i havia enquadrat en un marc daurat

molt bonic. S'hi veia una dona amb barret i un boà, tot de pell, asseguda encarcarada, que alçava en direcció a l'espectador un maniguet gruixut també de pell que li tapava tot l'avantbraç.

En Gregor va dirigir la mirada cap a la finestra, i el mal temps ?se sentien tamborinar les gotes de pluja a l'ampit metàl·lic? el va fer posar melancòlic. «I si dormís una mica més i em tragués del cap aquestes poca-soltades?», va pensar, però això era del tot impossible, perquè estava acostumat a dormir sobre el costat dret, i en l'estat en què es trobava ara no podia adoptar aquella postura. Per més esforços que fes per tornar-se del costat dret, sempre tornava a bascular i quedava de panxa enlaire. Ho va provar cent vegades, tancava els ulls per no haver de veure's les potes bellugant-se, i no va parar fins que no va començar a sentir, al costat, un dolor lleu, sord, que no havia sentit mai.

«Mare meva!», va pensar, «quin ofici tan cansat que he triat! Cada dia amunt i avall. Les tensions de la feina són molt més grans que no pas si treballés a casa, i a més, tota la murga dels viatges, la preocupació pels enllaços de tren, menjar malament i a deshora, un tracte amb la gent sempre canviant, mai durador, mai cordial. A fer punyetes tot plegat!». Va sentir una lleugera punxada sobre la panxa; es va arrossegar d'esquena, a poc a poc, cap a la capçalera del llit per poder aixecar el cap més bé; va veure que la zona on sentia la punxada estava coberta de petits punts blancs ben nítids que no sabia com explicar-se; se la va voler palpar amb una pota, però la va retirar de seguida perquè el frec li va fer venir esgarrifances.

Va tornar a lliscar cap a la postura d'abans. «Això de llevar-se tan d'hora et trastoca», va pensar. «Tothom necessita dormir. Hi ha viatjants que viuen com les dones d'un harem. Quan torno a la pensió a mig matí, posem per cas, a passar les comandes que m'han fet, tot just me'ls trobo esmorzant. Si jo ho fes, l'amo em faria despatxar immediatament.

»Però qui sap, potser hi sortiria guanyant. Si no fos pels meus pares, ja fa temps que hauria deixat la feina; m'hauria plantat davant de l'amo i li hauria dit sense embuts tot el que penso. Hauria caigut del pupitre! També és ben estrany que s'instal·li en aquell pupitre per parlar amb els empleats des de les altures, ja que, d'altra banda, l'empleat s'ha d'acostar molt a l'amo perquè sordeja. Però no he perdut del tot l'esperança; quan hagi reunit els diners per saldar el deute que els pares li tenen ?trigaré uns cinc o sis anys?, llavors sí que ho faré. Serà el tall definitiu. Però de moment m'he de llevar perquè el tren surt a les cinc.»

I va mirar el despertador que feia tic-tac sobre l'armari. «Maria Santíssima!», va pensar. Eren dos quarts de set i les busques avançaven impertorbables; dos quarts tocats, ja, i s'acostaven a tres quarts. Podia ser, que no hagués sonat el despertador? Des del llit es veia que estava posat exactament a les quatre; havia d'haver sonat per força. Sí, però era possible que hagués continuat dormint amb aquell soroll que feia estremir els mobles i tot? A veure, no havia tingut un son tranquil, però possiblement per això havia sigut més profund. I què faria, ara? El tren següent passava a les set; per agafar-lo hauria de córrer com un esperitat, el mostrarí encara no estava empaquetat, i ell mateix no se sentia especialment espavilat ni dinàmic. I encara que arribés a agafar el tren, no s'estalviaria pas la fúria de l'amo, ja que el mosso l'esperava al tren de les cinc, i ja devia fer estona que havia informat de la seva negligència. Aquell noi era la veu del seu amo: un fleuma sense dos dits de front. I si deia que estava malalt? Però seria extremament vergonyós i despertaria sospites, ja que en Gregor, durant els cinc anys que havia treballat a la casa, no havia estat malalt ni un sol dia. Sens dubte l'amo s'hi presentaria amb el metge de l'assegurança, retrauria als pares que tenien un fill molt gandul i rebutjaria totes les objeccions remetent-se a les indicacions del metge de l'assegurança, que tenia la teoria que només hi ha persones sanes i, en tot cas, tenen un os a l'esquena. I que potser en aquest cas s'equivocaria? De fet, a part d'una somnolència injustificada després d'una dormida tan llarga, en Gregor es trobava la mar de bé i fins i tot tenia una gana especialment voraç. Mentre rumiava tot això a corre-cuita, sense acabar-se de decidir a llevar-se ?en aquell moment van tocar tres quarts de set?, van picar fluixet a la porta, que era a la vora de la capçalera del llit.

?Gregor ?va sentir; era la mare?, són tres quarts de set. Que no sorties de viatge, avui?

Quina veu tan dolça! En Gregor es va espantar quan es va sentir la pròpia veu que responia, ja que si bé era inequívocament la seva veu de sempre, sortia com de molt endins i barrejada amb un xiulet dolorós, incontenible, que només permetia que les paraules fossin clares al primer moment i després, amb la ressonància, les esguerrava de tal manera que no se sabia si s'havien sentit bé. En Gregor volia respondre detalladament per aclarir-ho tot, però en aquelles circumstàncies es va limitar a dir:

?Sí, sí, gràcies, mare, ara em llevo.

A fora no es devia notar el canvi en la veu d'en Gregor gràcies a la porta de fusta, ja que la mare va quedar tranquil·la amb aquesta explicació i se'n va anar arrossegant els peus. Però per culpa d'aquesta breu conversa els altres membres de la família van saber que en Gregor, al contrari del que esperaven, encara era a casa, i tot seguit el pare va picar a una porta lateral, flux, però amb el puny.

?Gregor, Gregor ?va cridar?, què et passa? ?I al cap d'un moment va insistir amb veu més greu: ? Gregor! Gregor!

I a l'altra porta lateral la seva germana gemegava en veu baixa:

?Gregor? Que no et trobes bé? Que et fa falta res?

En Gregor va respondre cap a tots dos costats:

?Ja estic a punt ?procurant articular amb molta cura i intercalant pauses llargues entre cada paraula perquè no li notessin res estrany a la veu. El pare va tornar a taula per continuar esmorzant, però la germana va murmurar:

?Gregor, obre, fes el favor.

Però en Gregor no pensava obrir, i més aviat va estar content d'haver pres la precaució ?adquirida en els viatges? de tancar per dins totes les portes durant la nit, fins i tot les de casa.

Primer es volia llevar tranquil·lament, sense que el molestessin, vestir-se i, sobretot, esmorzar, i després ja pensaria en les altres coses, ja que s'adonava que si es quedava al llit rumiant no arribaria a cap conclusió raonable. Va recordar que sovint, al llit, havia sentit un dolor lleuger ?potser provocat per una mala postura durant la nit? que quan es llevava resultava imaginari, i tenia curiositat per veure com s'anirien esvaint les fantasies d'avui. No dubtava gens ni mica que el canvi de veu no era altra cosa que l'anunci d'una calipàndria, una malaltia professional dels viatjants.

Desempallegar-se del cobrellit va ser molt senzill; només es va haver d'inflar una mica i va caure sol. Però a partir d'aquí va ser més complicat, sobretot per l'amplària descomunal del seu cos. Li haurien fet falta braços i mans per incorporar-se, però només tenia moltes potetes que es movien contínuament en diferents direccions i que, a més, no podia controlar. Si provava de doblegar-ne una, se li tornava a estirar de seguida; i si finalment podia fer amb aquesta pota el que volia, totes les altres es bellugaven com desfermades, amb una excitació frenètica i dolorosa. «Ni parlar-ne, de quedar-me al llit fent el mandra», es va dir en Gregor.

Es va proposar sortir del llit començant amb la part inferior del cos, però aquesta part de baix, que per cert encara no s'havia vist i no sabia ben bé com imaginar-se-la, va resultar molt poc àgil; es movia a poc a poc; i quan finalment, quasi furiós, va reunir forces per impulsar-se endavant sense contemplacions, va calcular malament la direcció i va anar a topar amb els peus del llit amb totes les seves forces; el dolor viu que va sentir li va fer veure que precisament la part inferior del cos devia ser en aquells moments la més sensible.

Després va provar de sortir primer amb la part de dalt del cos, i va girar el cap, amb molt de compte, en direcció a la vora del llit. Això va ser fàcil, i tot i l'amplada i el pes, la resta de la massa corporal va seguir, finalment, el moviment del cap. Però quan per fi va tenir el cap penjant fora del llit, en l'aire, li va agafar por que si continuava sortint del llit d'aquella manera, quan finalment es deixés caure a terra, hauria de passar un miracle perquè no es donés un cop fort al cap. I ara no es podia permetre perdre l'enteniment a cap preu; valia més quedar-se al llit.

La metamorfosi (<http://sembrallibres.com/metamorfosi/>)

© Franz Kafka

© de la traducció: Marta Pera Cucurell

© d'aquesta edició: Sembra Llibres, 2016